

Ustawa 2.0 - co dalej? List wicepremiera Jarosława Gowina

Szanowni Państwo,

zakończył się drugi etap prac nad reformą systemu szkolnictwa wyższego i nauki, czyli Ustawą 2.0. Pierwszy polegał na wyłonieniu w konkursie trzech zespołów naukowców, którzy przygotowali autorskie koncepcje zmian. W drugim skoncentrowaliśmy się na cyklu kilkunastu konferencji i debat z Państwem udziałem – w sumie około siedmiu tysięcy uczonych, doktorantów, studentów i pracowników uczelni i administracji. Przed nami etap ostatni: podczas Narodowego Kongresu Nauki, 19 i 20 września w Centrum Kongresowym ICE w Krakowie, przedstawię bilans dotychczasowych prac i zaprezentuję projekt ustawy. Następnie w ramach postępowania legislacyjnego będziemy kontynuować proces szerokich konsultacji, który potrwa kilka miesięcy.

Już to krótkie résumé dowodzi, że to reforma inna niż wszystkie. Impuls do jej przeprowadzenia wyszedł z samego środowiska akademickiego. W pracy nad ustawą włączyła się wielotysięczna społeczność, która poczuwa się do odpowiedzialności za przyszłość polskich uczelni i nauki. Po 1989 roku nie było reformy, która kształtowałaby się w tak intensywnym, podwójnym dialogu: między rządem a zainteresowanym środowiskiem oraz wewnątrz tego środowiska. Komisja Europejska przedstawia nasz dialog jako wzorzec wprowadzania wielkich reform systemowych.

Serdecznie dziękuję każdemu, kto włączył się w dotychczasowe działania. Jednocześnie zachęcam Państwa do zaangażowania w dalsze prace nad reformą. Mamy unikalną szansę wspólnie wypracować kompleksowe i spójne rozwiązania stanowiące Konstytucję Polskiej Nauki – na wiele lat określającą podstawy prawne i instytucjonalne, w których realizować będą Państwo swą misję i powołanie zawodowe.

Podczas tej wspólnej drogi każdy głos miał znaczenie. Pod wpływem merytorycznych argumentów ministerstwo i ja sam wielokrotnie korygowaliśmy i udoskonalaliśmy wstępne założenia. W projekcie proponujemy szereg rozwiązań, które są bezpośrednim efektem dialogu ze środowiskiem naukowym.

Lepiej zrozumiałem również, jak ważne jest, aby nikogo podczas tej wspólnej drogi nie zgubić czy nie pozostawić w tyle. Dlatego tak wiele uwagi poświęciliśmy mniejszym ośrodkom akademickim, które odgrywają istotną kulturotwórczą rolę w swoich regionach. Z tego samego powodu szczególne znaczenie przywiązujemy do losów polskiej humanistyki czy rozwoju uczelni artystycznych.

Wierzę, że szeroki dialog pozwolił rozwiązać liczne na początku wątpliwości i mity. Reforma wzmocni, a nie osłabi autonomię uczelni. Nie służy centralizacji, lecz da uczelniom większą swobodę. Już teraz zachęcam Państwa do refleksji, jak tę wolność wykorzystać, projektując np. kształt nowego statutu, który określi zdecydowanie szerszy zakres spraw niż dotychczas.

Proszę pozwolić mi wyrazić opinię, że bezcenną wartością wynikającą z modelu naszych prac nad projektem Ustawy 2.0 było także i to, że lepiej się wzajemnie poznaliśmy; że nawiązały się bliższe relacje między uczelniami i przyjaźnie między ludźmi. Mimo naturalnych różnic interesów prace nad docelowym modelem polskiego systemu szkolnictwa wyższego i nauki doprowadziły do autentycznej integracji środowiska akademickiego.

W najbliższych latach czeka Państwa wiele zmian. Zmienimy klasyfikację dyscyplin naukowych (opierając się na modelu OECD). Wprowadzimy nowe zasady ewaluacji (oceniając już nie jednostki organizacyjne, ale dyscypliny w ramach konkretnej uczelni czy instytutu naukowego). Powiążemy uprawnienia do nadawania doktoratów i habilitacji z kategoriami naukowymi przyznanymi danej jednostce. Gruntownie zmienimy model kształcenia doktorantów, traktując ich nie jak studentów, lecz badaczy, i wprowadzając dla nich powszechny system stypendialny. Rozpoczniemy rozpisany na kilka lat, konkursowy proces wyłaniania uczelni badawczych. Przyznamy uczelniom swobodę w zakresie określania własnych struktur organizacyjnych. Te i wiele innych zmian będziemy jednak wprowadzać ewolucyjnie, w oparciu o starannie przygotowany, realistyczny harmonogram.

Podczas naszych spotkań wielokrotnie powtarzałem, że reforma musi koniecznie być powiązana ze znaczącym wzrostem nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę. Dziś z radością mogę powiedzieć, że w przyszłorocznym budżecie przeznaczymy na powyższy cel dodatkowy miliard złotych.

Szanowni Państwo,

o wszystkich tych sprawach będziemy rozmawiać w Krakowie 19 i 20 września br. podczas Narodowego Kongresu Nauki. Serdecznie każdego z Państwa zapraszam! Trwa już proces rejestracji – na stronie: nkn.gov.pl. Ani jednak Kongres, ani prace nad projektem ustawy w parlamencie nie zakończą naszej współpracy. Od 1 października 2018 r. rozpocznie się bowiem etap wprowadzania ustawy w życie. Przed nami zatem następne miesiące i lata wspólnej drogi do – nie mam wątpliwości – sukcesu.

Z wyrazami szacunku

Jarosław Gowin